

การถ่ายทอด และเรียบเรียงบทเพลงเชียงใหม่รำลึก ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส PERFORMANCE AND ARRANGEMENT OF MEMORY OF CHIANG RAI SONG IN JAZZ

พุทธร ลิ่วิเศษ*

*Puttaporn Leeviset**

โปรแกรมวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Fine and Applied Arts Program, Faculty of Humanities, Chiang Rai Rajabhat University.

**Corresponding author, e-mail: puttaporn.lee@gmail.com*

Received: March 12, 2019; **Revised:** May 27, 2019; **Accepted:** June 18, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อถ่ายทอดและเรียบเรียงบทเพลงเชียงใหม่รำลึกในรูปแบบของวงดนตรีแจ๊ส ซึ่งการถ่ายทอดเพลงเชียงใหม่รำลึกใช้ทฤษฎีดนตรีแจ๊สในการเรียบเรียงจังหวะ เรียบเรียงสังคีตลักษณ์ (Form) และเรียบเรียงเสียงประสานเพื่อเพิ่มความน่าสนใจของบทเพลง ตลอดจนทำให้บทเพลงมีมิติของเสียงประสานซับซ้อนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงสังคีตลักษณ์รูปแบบ ABAC ซึ่งเป็นสังคีตลักษณ์เดิมของเพลงต้นฉบับไว้ นอกจากนี้ยังได้เปลี่ยนเครื่องหมายประจำจังหวะบทประพันธ์เดิมจาก 3/4 เป็น 4/4 ในการเรียบเรียงจังหวะใหม่ และมีการเปลี่ยนจังหวะกลุ่มโน้ตทำนองเดิมซึ่งมีการซ้ำลักษณะจังหวะรูปแบบ 4 พยางค์ ในการดำเนินแนวทำนองของบทประพันธ์เดิมมาใช้กลุ่มจังหวะที่หลากหลาย ในการดำเนินแนวทำนองหลักของบทเพลงโดยยังคงเอกลักษณ์ของบทประพันธ์เดิมไว้

คำสำคัญ: การถ่ายทอดและเรียบเรียง บทเพลงเชียงใหม่รำลึก วงดนตรีแจ๊ส

Abstract

The main objective of this creative research was to perform and arrange the Memory of Chiang Rai song in the form of a jazz band. The performance of Memory of Chiang Rai employed the jazz music theory in rhythmic arrangement, form arrangement, and chorus arrangement to enhance attractiveness of the song that contributes more complicated aspect of the chorus. However, the researcher still maintained the ABAC style, which is the original form of the song. In addition, the original opera mark was modified from 3/4 to 4/4 in the new rhythmic arrangement and the rhythm of the original note group, which used the repeated 4-syllable rhythmic style in operating the melody of the original composition, was modified to

using a variety of rhythms to perform the main melody while maintaining the original characteristics of the song composition.

Keywords: Arrangement, Memory of Chiang Rai, Jazz Ensemble

บทนำ

บทเพลงเชียงใหม่รำลึก เป็นบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นโดยอาจารย์โกวิท เกิดศิริ นักแซกโซโฟน และนักแต่งเพลงบุคลากรคนสำคัญทางดนตรีของจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2508 ประวัติที่ผ่านมา นั้น อาจารย์โกวิท เกิดศิริ มีภูมิลำเนาเดิมจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อมาได้มาใช้ชีวิตในจังหวัดเชียงใหม่ในฐานะ นักดนตรี และอาจารย์ผู้สอนและควบคุมวงดนตรีของโรงพยาบาลเชียงใหม่ประชานุเคราะห์ อีกทั้งยังเล่นดนตรี ในสถานบันเทิง ร้านอาหาร ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น เชียงรายไนต์คลับในขณะนั้นและตามงานเลี้ยงต่าง ๆ เมื่อประพันธ์เพลงดังกล่าวเสร็จแล้ว มีผู้ขับร้องคนแรก ได้แก่ คุณอุทัย วงศ์วาลย์ ต่อมาคุณสุรียัน สมยศ ได้ซื้อลิขสิทธิ์เพลงเพื่อนำไปบันทึกเสียงเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2520 ทำให้เพลงนี้จึงเป็นที่รู้จักกัน และมีนักร้อง หลายท่านนำไปขับร้องจนเป็นบทเพลงที่รู้จักจนถึงทุกวันนี้ [1]

เมื่อปี พ.ศ. 2559 ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้สัมภาษณ์พูดคุยเรื่องประวัติความเป็นมา และแรงบันดาลใจในการ ประพันธ์เพลงเชียงใหม่รำลึกจากอาจารย์โกวิท เกิดศิริ ได้ความว่า “บทเพลงดังกล่าวถูกประพันธ์ขึ้นในคำคืน สุดท้ายที่ท่านพำนักอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเวลานั้น ก่อนที่จะย้ายภูมิลำเนาไปกรุงเทพมหานครในวันรุ่งขึ้น โดยเนื้อหาในเพลงได้เขียนบรรยายความรู้สึกที่ต้องจากลาหญิงสาวอันเป็นที่รักท่านหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มา ของบทเพลงเชียงใหม่รำลึก ต่อมาบทเพลงดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอดเป็นครั้งแรกโดย คุณอุทัย วงศ์วาลย์ ซึ่งเป็น คนขับรถของทางโรงพยาบาลเชียงใหม่ประชานุเคราะห์ บทเพลงดังกล่าวเริ่มเป็นที่รู้จักกับประชาชนทั่วไปจากการ แสดงกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงพยาบาล การเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียงชุมชน อีกทั้งนักดนตรีในจังหวัดเชียงใหม่ นำไปแสดงและเผยแพร่ในไนท์คลับต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเนื้อหาที่ไพเราะ และเป็นบทเพลงพรรณนา ถึงความรู้สึกและความงดงามของจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้บทเพลงเชียงใหม่รำลึกได้รับความนิยมมาก ๆ ในช่วง เวลานั้น”

“.....ไม่เพียงแต่ความนิยมของบทเพลงเชียงใหม่รำลึกจะแพร่หลายในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ทั่วประเทศยังได้รับความนิยมไม่แพ้กัน ทำให้บทเพลงเชียงใหม่รำลึกเป็นอีกบทเพลงหนึ่งที่มีนักร้องนักดนตรีที่มี ชื่อเสียงของประเทศไทยนำไปเรียบเรียงและขับร้องกันไม่ว่าจะเป็นคุณธานินทร์ อินทรเทพ คุณสุเทพ วงศ์กำแหง คุณชรินทร์ นันทนาคร คุณฝน ธนสุนทร และคุณสุนทรีย์ เวชานนท์ เป็นต้น” (โกวิท เกิดศิริ, ผู้ประพันธ์ บทเพลงเชียงใหม่รำลึก, สัมภาษณ์เมื่อ 17 พฤษภาคม 2559) [2]

นอกจากนี้เทศบาลนครเชียงใหม่ได้ใช้เป็นบทเพลงประกอบแสงสีเสียงของหอนาฬิกากลางตัวเมือง เชียงรายซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวต้องมาแวะ โดยบทเพลงเชียงใหม่ รำลึกที่จัดแสดงประกอบ แสง สี เสียง ของหอนาฬิกา จะดังขึ้นเป็นเวลา 3 ครั้ง ได้แก่ เวลา 19.00 20.00 และ 21.00 อีกทั้งเพลงเชียงใหม่รำลึกได้มีการจัดแสดงในงานสำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ในหลายงาน และหลายโอกาส จากที่เหตุกล่าวมาข้างต้นนี้แสดงถึงความสำคัญและความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางดนตรี ของบทเพลงเชียงใหม่รำลึกที่มีต่อจังหวัดเชียงใหม่

หลังจากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ที่มาของการประพันธ์บทเพลงเชียงใหม่รำลึกของอาจารย์โกวิท เกิดศิริ แล้วนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำบทเพลงเชียงใหม่รำลึกมาเรียบเรียงในรูปแบบดนตรีแจ๊ส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่เผยแพร่ความงดงามของบทเพลงเชียงใหม่รำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส และเพื่อศึกษา

การเรียบเรียงเสียงประสาน และจังหวะของบทเพลงดังกล่าว อีกทั้งดนตรีแจ๊สเป็นดนตรีที่มีเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บรรเลงและผู้ฟัง และการอิมโพรไวส์ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมทางดนตรีรูปแบบใหม่ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในการบรรเลงในแต่ละครั้งซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญชนิดหนึ่งของดนตรีแจ๊ส ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง “การถ่ายทอด และเรียบเรียงบทเพลง เชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อถ่ายทอดและเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

วิธีดำเนินการวิจัย

การเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึกในครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัย คือ เป็นการเรียบเรียงเสียงประสานและทำนอง ผู้วิจัยบันทึกการเรียบเรียงจดบันทึกโน้ตเพลงเชียงรายรำลึกในลักษณะลีดชีท (Lead Sheet) โดยไม่มีการใส่คำร้อง ความยาวของบทเพลงที่เรียบเรียงประมาณ 7 นาที สำหรับการดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้บทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงในรูปแบบดนตรีแจ๊สในครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การทบทวนแนวคิดทฤษฎีดนตรีแจ๊ส แนวคิดการประพันธ์เพลงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์โกวิท เกิดศิริ ถึงการประพันธ์บทเพลงเชียงรายรำลึก โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของบทเพลงเชียงรายรำลึก

2.2 แนวคิด และทฤษฎีดนตรีต่าง ๆ ที่ใช้ในการประพันธ์บทเพลงเชียงรายรำลึก

3. นำแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงเชียงรายรำลึก มาวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเสียงประสาน จังหวะ จากนั้นเรียบเรียงใหม่โดยใช้ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส [3] ทั้งนี้โครงสร้างของดนตรีแจ๊ส มีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ จังหวะ สังกีตลักษณ์ และเสียงประสาน [4]

4. นำบทเพลงที่เรียบเรียงเสร็จไปทดลองบรรเลงกับวงดนตรีแจ๊ส เพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่าง ๆ

5. นำบทเพลงที่เรียบเรียงแล้วเสร็จนำไปให้อาจารย์โกวิท เกิดศิริ ผู้แต่งเพลงเชียงรายรำลึก ฟังเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

ผลการวิจัย

สำหรับการถ่ายทอดและเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ การเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊สและการเปรียบเทียบระหว่างบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับ และบทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

1. การเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึก ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

การเรียบเรียงบทเพลง เชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊สในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงขึ้นมาใหม่จากบทเพลงเชียงรายรำลึก ต้นฉบับของอาจารย์โกวิท เกิดศิริ โดยศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านดนตรีของบทเพลงเชียงรายรำลึกนำมาผสมผสานกับรูปแบบดนตรีแจ๊ส โดยมีรายละเอียดบทประพันธ์ที่เรียบเรียงใหม่เปรียบเทียบกับบทเพลงต้นฉบับในแต่ละหัวข้อดังนี้

1.1 การเรียบเรียงท่อนนำ (Intro)

ในการเรียบเรียงส่วนท่อนนำนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากทำนองหลักของช่วงต้นเพลงของบทเพลงเชียงรายรำลึกมาใช้ในการเรียบเรียงท่อนนำขึ้นมาใหม่

ภาพที่ 1 ตัวอย่างแนวทำนองหลักของบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับในช่วงต้นเพลง

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยได้นำโน้ต D,B,G, และ E มาเป็นวัตถุดิบในการสร้างท่อนนำของบทเพลงที่เรียบเรียงใหม่ เหตุที่ผู้วิจัยเลือกนำส่วนนี้ขึ้นมาเนื่องจากแนวทำนองดังกล่าวเป็นจุดเด่นส่วนหนึ่งของบทเพลง

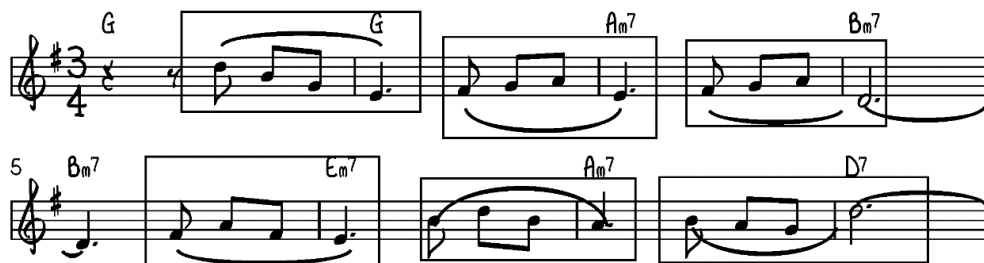

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการเรียบเรียงท่อนนำ (Intro) ที่สร้างขึ้นจากแนวทำนองหลักของบทเพลง

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นในส่วนของท่อนนำ (Intro) ผู้วิจัยนำโน้ต D,B,G, และ E ที่อยู่ในช่วงต้นของแนวทำนองหลักนำมาใช้เป็นแนวคิดในการเรียบเรียงท่อนนำของ บทเพลงที่เรียบเรียงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ฟังมีความรู้สึกคุ้นเคยกับแนวทำนองส่วนนี้ในบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับ

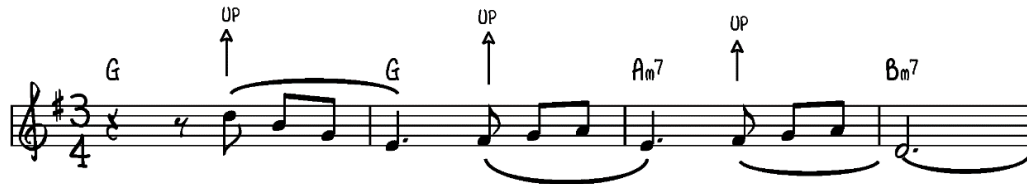
1.2 การเรียบเรียงแนวทำนองหลัก

ในส่วนแนวทำนองหลักของบทเพลงเชียงรายรำลึก ต้นฉบับนั้นถูกประพันธ์ขึ้นมาโดยใช้แนวคิดของการใช้การซ้ำลักษณะจังหวะ (Motif) ของกลุ่มโน้ตเดียวกันตลอดทั้งบทเพลง

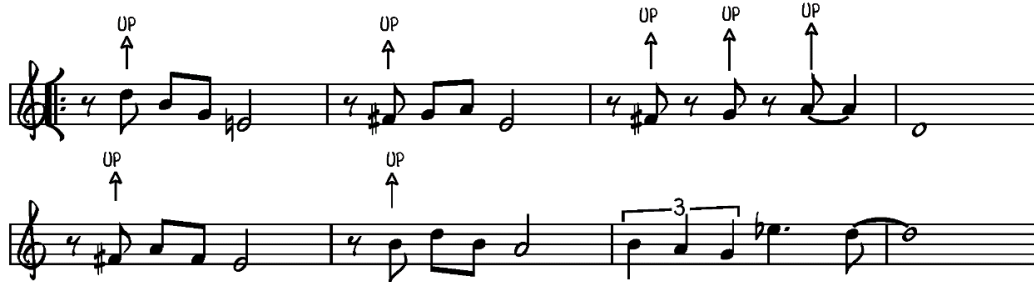
ภาพที่ 3 ตัวอย่างการซ้ำลักษณะจังหวะ (Motif) ของกลุ่มโน้ตบนแนวทำนองหลักของบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับในท่อน A ห้องที่ 1-8

จากภาพที่ 3 จะพบการซ้ำลักษณะจังหวะ (Motif) รูปแบบเดียวในการสร้างแนวทำนองหลักของบทเพลง เชียงรายรำลึกต้นฉบับ นอกจากนี้การเริ่มประโยคเพลงของบทเพลงเชียงรายรำลึกนั้น จะเริ่มต้นด้วยจังหวะยก (Up Beat) ตลอดทั้งบทเพลง

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะยก (Up Beat) ของบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับ

จากภาพที่ 4 แสดงการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะยกนั้นพบได้ตลอดบทเพลงของบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดในการเริ่มประโยคเพลงเพลงด้วยจังหวะยกมาใช้ในแนวทำนองหลักของบทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังผสมผสานการเริ่มประโยคเพลงในจังหวะตก (Down Beat) เพื่อเพิ่มความหลากหลายในการเริ่มประโยคเพลงให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะยก (Up Beat) ของบทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงขึ้นมาใหม่ในตอน A ห้องที่ 1-8

จากภาพที่ 5 ผู้วิจัยได้ใช้การเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะยก (Up Beat) เช่นเดียวกับบทเพลงต้นฉบับ

ภาพที่ 6 ตัวอย่างการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะตก (Down Beat) ของบทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงขึ้นมาใหม่

จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นว่านอกจากการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะยก และจังหวะตกแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดเรื่องการสร้างแนวทำนองด้วยการซ้ำลักษณะจังหวะ (Motif) ที่ได้กล่าวไปในข้างต้นนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการเรียบเรียงบทเพลงใหม่ด้วยเช่นกัน

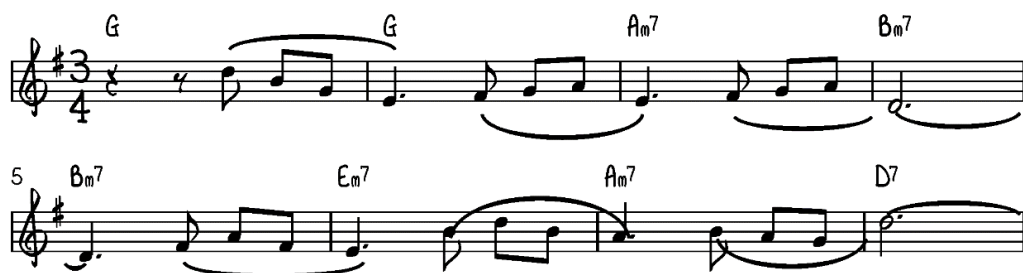
ภาพที่ 7 ตัวอย่างการใช้การซ้ำลักษณะ (Motif) บนแนวทำนองของบทเพลงเชิงร่ายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่

จากภาพที่ 7 ผู้วิจัยได้ใช้การซ้ำลักษณะจังหวะ (Motif) เดียวกันกับบทเพลงต้นฉบับในช่วงต้นเพลง และได้มีการเพิ่มการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะใหม่ขึ้นที่นอกเหนือจากการซ้ำลักษณะจังหวะเดิมของบทเพลงในบทเพลงเชิงร่ายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ฟัง

ภาพที่ 8 ตัวอย่างการใช้รูปแบบจังหวะที่หลากหลายในการจบประโยคเพลง

จากภาพที่ 8 ผู้วิจัยได้เลือกใช้จังหวะที่หลากหลายในการจบประโยคเพลงสอดแทรกเข้ามานอกเหนือจากการซ้ำลักษณะจังหวะ (Motif) เดิมที่ถูกใช้ในการสร้างแนวทำนองหลักของบทเพลงต้นฉบับเพื่อเพิ่มความหลากหลายของแนวทำนอง และความน่าสนใจของผู้ฟังมากยิ่งขึ้นในส่วนของเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) นั้นบทประพันธ์ต้นฉบับได้ถูกกำหนดให้อัตราจังหวะ 3/4

ภาพที่ 9 ตัวอย่างเครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) อัตราจังหวะ 3/4 บนเพลงเชิงร่ายรำลึกต้นฉบับ

จากภาพที่ 9 อัตรารั้วจังหวะ 3/4 บนบทประพันธ์ซึ่งเรียงรายรำลึกต้นฉบับ ประกอบกับการใช้การซ้ำลักษณะ จังหวะ (Motif) ชนิดเดียวในการสร้างแนวทำนอง และการเริ่มประโยคเพลงด้วยจังหวะยกตลอดทั้งบทเพลง ทำให้การดำเนินแนวทำนองหลักนั้นค่อนข้างที่จะมีรูปแบบตายตัวด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึง ได้กำหนดอัตรารั้วจังหวะ 4/4 ขึ้นมาใหม่เพื่อที่จะจัดวางแนวและเรียบเรียงแนวทำนองใหม่ได้อย่างอิสระมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 10 ตัวอย่างการใช้เครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) อัตรารั้วจังหวะ 4/4 บนบทประพันธ์ซึ่งเรียงรายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่

จากตัวอย่างที่ 10 อัตรารั้วจังหวะ 4/4 บนบทประพันธ์แทนอัตรารั้วจังหวะ 3/4 บนบทประพันธ์เดิมเพื่อสร้างความแตกต่างทางด้านต่าง ๆ ที่กล่าวไปข้างต้นของแนวทำนองจากบทเพลงต้นฉบับ

1.3 การเรียบเรียงท่อนเปลี่ยน (Transition)

ในส่วนของ การเรียบเรียงท่อนเปลี่ยนนี้ เป็นท่อนที่ผู้วิจัยเรียบเรียงเพิ่มขึ้นโดยมีจุดประสงค์ เพื่อใช้สอดแทรกหลังจากจบประโยคของแนวทำนองหลักในท่อน B โดยท่อนดังกล่าวไม่มีในบทเพลงต้นฉบับ แนวคิดที่ใช้ในการสร้างท่อนเปลี่ยน (Transition) นี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดมาจากช่วงต้นของแนวทำนองหลัก เช่นเดียวกันกับการสร้างท่อนนำ (Intro)

ภาพที่ 11 ตัวอย่างท่อนเปลี่ยน (Transition) บนบทเพลงซึ่งเรียงรายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่

จากภาพที่ 11 ในช่วงท่อนเปลี่ยน (Transition) จะพบโน้ต D,B,G, และ E ซึ่งเป็นโน้ตชนิดเดียวกันกับแนวทำนองหลักในช่วงต้นเพลง ซึ่งผู้วิจัยนำมาเรียบเรียง และขยายความในท่อนเปลี่ยน (Transition) ด้วยเช่นเดียวกันกับท่อนนำ (Intro) รายละเอียดดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ตัวอย่างโน้ต D, B, G, และ E จากช่วงต้นของบทเพลงเซียงรายรำลึกต้นฉบับที่ถูกนำมาเรียบเรียงเป็นท่อนเปลี่ยน (Transition)

1.4 การเรียบเรียงท่อนจบ

ท่อนจบของบทเพลงเซียงรายรำลึกที่เรียบเรียงนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเดียวกันกับการเรียบเรียงท่อนนำ (Intro) และท่อนเปลี่ยน (Transition) มาใช้เช่นเดียวกัน คือนำแนวคิดจากช่วงต้นของแนวทำนองหลักมาใช้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมแนวทำนองหลักจากท่อนจบของบทเพลงเซียงรายรำลึกต้นฉบับสอดแทรกเข้ามา เพื่อให้ผู้ฟังคุ้นเคยกับท่อนจบของประโยคเพลงในตอนท้าย ก่อนจะนำเข้าสู่การจบเพลงประโยคที่สมบูรณ์

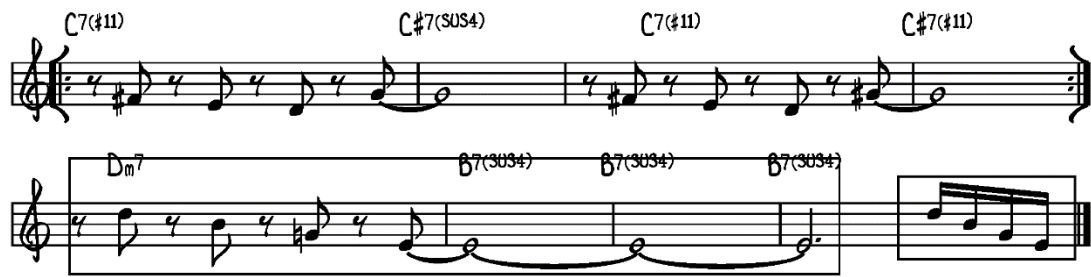
ภาพที่ 13 ตัวอย่างโน้ต F#, E, D และ G ในท่อนจบของบทเพลงเซียงรายรำลึกต้นฉบับ

จากภาพที่ 13 โน้ต F#, E, D และ G ที่พบในช่วงท้ายของบทเพลงต้นฉบับ เป็นกลุ่มโน้ตที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการเรียบเรียงท่อนจบของบทเพลง เหตุที่ผู้วิจัยเลือกกลุ่มโน้ตดังกล่าวมาใช้ในการเรียบเรียงในท่อนจบนั้น เพื่อที่ต้องให้ผู้ฟังรู้สึกถูกย้ำเตือนว่า บทเพลงกำลังจะเข้าสู่การเสร็จสิ้นกระบวนการบรรเลงเพลงแล้ว

ภาพที่ 14 ตัวอย่างโน้ต F#, E, D และ G ที่ถูกนำมาเรียบเรียงในท่อนจบของบทเพลง

จากภาพที่ 14 นอกเหนือจากโน้ต โน้ต F#, E, D และ G ในท่อนจบแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำกลุ่มโน้ต D, B, G, และ E ซึ่งเป็นกลุ่มโน้ตจากแนวทำนองหลัก ที่ถูกใช้ในการเรียบเรียงท่อนนำ (Intro) ท่อนเปลี่ยน (Transition) มาใช้ในการจบประโยคเพลงอีกด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการผสมผสานกลุ่มโน้ตในช่วงต้นทำนอง และช่วงจบทำนองเพลงเข้าไว้ด้วยกันในท่อนจบเพลง

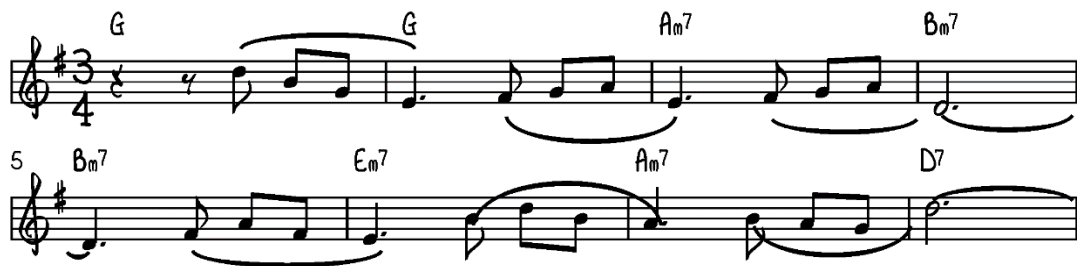

ภาพที่ 15 ตัวอย่างกลุ่มโน้ต D, B, G และ E ที่ถูกนำมาเรียบเรียงในท่อนจบของบทเพลง

จากภาพที่ 15 ผู้วิจัยได้นำกลุ่มโน้ตของแนวทำนองหลักในช่วงต้นเพลง และกลุ่มโน้ตของแนวทำนองหลักในช่วงจบเพลงมาเรียบเรียงไว้ด้วยกันในท่อนจบของบทเพลงที่ผู้วิจัยเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อผสมผสานช่วงเริ่มต้น และช่วงจบเพลงไว้ในตอนเดียวกันเพื่อการจบเพลงที่สมบูรณ์

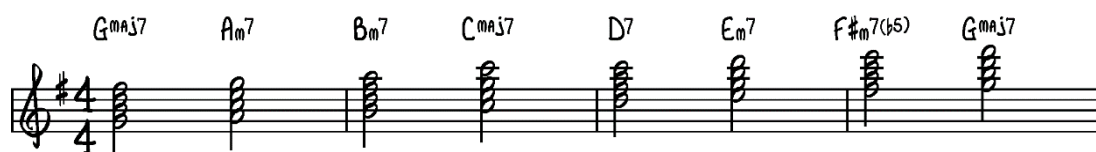
1.5 การเรียบเรียงประสาน

การเรียบเรียงประสานของบทเพลงเชิงรายรำลึกต้นฉบับนั้น ถูกเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบของคอร์ดที่ประกอบด้วยโน้ตในบันไดเสียงไดอาโทนิค (Diatonic Chord) ตลอดทั้งบทเพลง

ภาพที่ 16 ตัวอย่างการเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบของคอร์ดที่ประกอบด้วยโน้ตในบันไดเสียงไดอาโทนิค (Diatonic Chord) ในบทเพลงเชิงรายรำลึกต้นฉบับ

จากภาพที่ 16 จะเห็นได้ว่าเสียงประสานที่พบนั้นในบทเพลงต้นฉบับนั้นอยู่บนบันไดเสียง G เมเจอร์ (G Major) เสียงประสานในรูปแบบของคอร์ดที่ประกอบด้วยโน้ตในบันไดเสียงไดอาโทนิค (Diatonic Chord) ตลอดทั้งบทเพลง

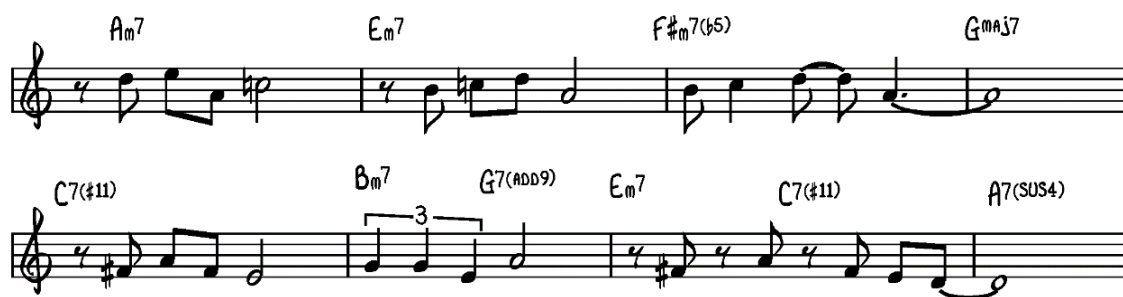
ภาพที่ 17 ตัวอย่างการเรียบเรียงเสียงประสานลักษณะ (Diatonic Chord)

บนบันไดเสียง G เมเจอร์ (G Major)

จากภาพที่ 17 จะเห็นได้ว่า เสียงประสานในบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับนั้นอิงบันไดเสียง G เมเจอร์ (G Major) ตลอดทั้งบทเพลง ทั้งนี้ในการเรียบเรียงเสียงประสานของผู้วิจัยนั้น ต้องการสร้างความแตกต่างระหว่างบทเพลงต้นฉบับกับบทเพลงเชียงรายรำลึกที่ผู้วิจัยเรียบเรียงเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดการเรียบเรียงเสียงประสานของผู้วิจัยในลักษณะไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน (Non Functional) เพื่อเพิ่มสีสัน และความซับซ้อนในด้านของการดำเนินเสียงประสาน

ภาพที่ 18 ตัวอย่างการดำเนินเสียงประสานลักษณะไม่มีแบบแผนชัดเจน (Non Functional) ในบทเพลง เชียงรายรำลึกฉบับเรียบเรียงใหม่ ในท่อน A ห้องที่ 1-8

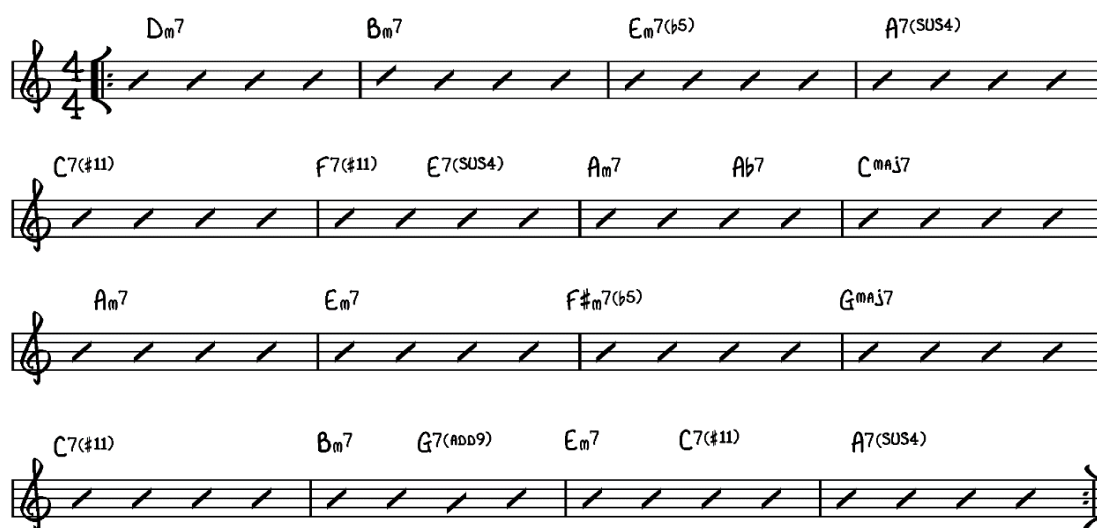

ภาพที่ 19 ตัวอย่างการดำเนินเสียงประสานลักษณะไม่มีแบบแผนชัดเจน (Non Functional) ในบทเพลง เชียงรายรำลึกฉบับเรียบเรียงใหม่ ในท่อน A ห้องที่ 9-16

จากภาพที่ 18 และ 19 ผู้วิจัยได้ใช้การเรียบเรียงเสียงประสานลักษณะไม่มีแบบแผนชัดเจน (Non Functional) ในบทเพลงที่เรียบเรียงใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่าง และความซับซ้อนจากบทเพลงต้นฉบับ

1.6 การกำหนดท่อนอิมโพรไวส์ในบทเพลงเชียงรายรำลึกบทเรียบเรียงใหม่

ในบทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่ของผู้วิจัย กำหนดท่อนอิมโพรไวส์ เพื่อแสดงทักษะและความสามารถได้อย่างอิสระของนักดนตรี ในท่อน A และท่อน B ดังนี้

ภาพที่ 20 ตัวอย่างช่วงอิมโพรไวส์สำหรับนักดนตรีในท่อน A และท่อน B

จากภาพที่ 20 ผู้วิจัยได้กำหนดท่อนอิมโพรไวส์ในท่อน A และ ท่อน B จำนวน 16 ท่อนหนึ่งรอบ (Chorus) เพื่อให้ให้นักดนตรีได้แสดงความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างอิสระ จากหัวข้อต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

2. การเปรียบเทียบระหว่างบทเพลงเชิงร่ายรำลึกด้นฉบับ และบทเพลงเชิงร่ายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

สำหรับแนวคิดในการเรียบเรียงบทเพลงเชิงร่ายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส เปรียบเทียบกับบทเพลงเชิงร่ายรำลึกด้นฉบับของอาจารย์โกวิท เกิดศิริ มีประเด็นที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความยาวของบทเพลงที่เรียบเรียง จำนวน 60 ห้อง ในขณะที่ต้นฉบับเดิมซึ่งขับร้องโดยอุทัย วงศ์วาลย์ มีจำนวน 32 ห้อง ในส่วนเครื่องหมายกำหนดจังหวะบทเพลงที่เรียบเรียง 4/4 จังหวะ แต่จากเดิมที่มี 3/4 จังหวะ การเรียบเรียงเสียงประสานแตกต่างจากเดิมที่เป็น Diatonic Chord มาเป็น Non Functional นอกจากนี้มีการเพิ่มท่อนเปลี่ยนจำนวน 8 ห้อง และการวิธีการนำเสนอแตกต่างจากเดิม คือเป็นการบรรเลงจากเครื่องดนตรี โดยไม่มีคำร้อง และเพิ่มเติมช่วงอิมโพรไวส์ จำนวน 16 ห้อง ต่อหนึ่งรอบ ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นตารางได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบระหว่างบทเพลงเชียงรายรำลึกต้นฉบับ และบทเพลงเชียงรายรำลึกที่เรียบเรียงใหม่ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส

ประเด็นการเปรียบเทียบ	บทเพลงต้นฉบับ ขับร้องโดย อุทัย วงศ์วาลย์	บทเพลงเรียบเรียง
ความยาวของบทเพลง	32 ห้อง	60 ห้อง
เครื่องหมายกำหนดจังหวะ	3/4	4/4
การเรียงเรียงเสียงประสาน	Diatonic Chord	Non Functional
ท่อนเปลี่ยน	ไม่มี	จำนวน 8 ห้อง
วิธีการนำเสนอ	การบรรเลงทำนองโดยการขับร้องและมีคำร้อง	การบรรเลงจากเครื่องดนตรีโดยไม่มีคำร้อง
ช่วงอิมโพรไวส์	ไม่มี	จำนวน 16 ห้อง ต่อหนึ่งรอบ

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรคงานวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการถ่ายทอด และเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส โดยการนำเสนอบทเพลงเรียบเรียงครั้งนี้ในรูปแบบวงดนตรีแจ๊ส ประกอบด้วย เทเนอร์แซกโซโฟน กลองชุด เปียโน และเบส ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้เกิดการผสมผสานระหว่างบทเพลงสำคัญประจำจังหวัดเชียงราย และดนตรีแจ๊สเข้าด้วยกันเพื่อเป็นการเผยแพร่บทเพลงเชียงรายรำลึกไปสู่ผู้ฟังในกลุ่มอื่น ๆ

สำหรับการถ่ายทอดและเรียบเรียงบทเพลงเชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส ผู้วิจัยได้เพิ่มความยาวของจำนวนห้องขึ้นจากบทเพลงต้นฉบับ และเรียบเรียงท่อนต่าง ๆ เพิ่มลงไปในบทเพลงไม่ว่าจะเป็นท่อนนำ (Intro) ท่อนเปลี่ยน (Transition) และท่อนจบ นอกจากนี้ยังได้ใช้การดำเนินเสียงประสานลักษณะไม่มีแบบแผน (Non Functional) เพื่อเพิ่มความซับซ้อนในแง่ของการดำเนินเสียงประสานจากบทเพลงต้นฉบับ ซึ่งเป็นการดำเนินเสียงประสานในรูปแบบของคอร์ดที่ประกอบด้วยโน้ตในบันไดเสียงไดอาโทนิค (Diatonic Chord) ในส่วนการกำหนดอัตราจังหวะผู้วิจัยได้กำหนดอัตราจังหวะ 4/4 แทนที่ 3/4 ซึ่งเป็นอัตราจังหวะเดิมของบทเพลง เพื่อสร้างความแตกต่างทางด้านอัตราจังหวะนอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดท่อนอิมโพรไวส์เพิ่มเติมเพื่อให้นักดนตรีแสดงความสามารถทางด้านการเล่นเครื่องดนตรีเพิ่มเติมซึ่งเป็นการเพิ่มสีสันชนิดหนึ่งในการบรรเลงบทเพลงซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญชนิดหนึ่งของดนตรีแจ๊ส

การเผยแพร่ผลงานการเรียบเรียง

ผลงานการเรียบเรียง บทเพลงเชียงรายรำลึกในรูปแบบดนตรีแจ๊ส ถูกนำออกแสดงต่อสาธารณชนในงานต่าง ๆ ทั้งเชิงวิชาการและงานเทศกาลดนตรี การจัดแสดงโดยได้รับความร่วมมือจากนักดนตรีที่มีรายชื่อดังต่อไปนี้

พุทธพร ลีวิเศษ	เทเนอร์แซกโซโฟน
ศรัณย์ กานิล	กลองชุด
ชินสีห์ อนุวัตินุชิตกุล	เปียโน
ปวีณ ยุถนันท์	เบส
ธีรพล พันธวิไล	กีตาร์ไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผลงานสร้างสรรค์นี้เป็นผลงานที่สามารถนำไปต่อยอดในด้านการเรียนการสอนในรูปแบบของตัวอย่างที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาประพันธ์ในด้านการเรียบเรียง
2. ผลงานสร้างนี้เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดยสามารถนำไปต่อยอดเป็นบทเพลงประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

เอกสารอ้างอิง

- [1] ณาฒ สหัชชะ. (2559). *เชียงรายรำลึก*. หนังสือพิมพ์เสรีชัย. สืบค้นจาก <http://www.sereechai.com>
- [2] โกวิท เกิดศิริ. (2559, 17 พฤษภาคม). ผู้แต่งเพลงเชียงรายรำลึก. สัมภาษณ์โดยพุทธพร ลีวิเศษ (บทสัมภาษณ์).
- [3] Levine, Mark. (1995). *The Jazz Theory Book*. Petluma, CA: Sher Music.
- [4] เต๋น อยู่ประเสริฐ. (2553). โครงสร้างของดนตรีแจ๊ส (Jazz Structure). *วารสารดนตรีรังสิต*. 5(1), 31-42.